

2026-02-06 Nr. NV-293

VYRIAUSYBĖS IŠVADA TAP-26-13 (2) TAIS-25-19040(3)	DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS VIEŠŲJŲ ĮSTAIGŲ ĮSTATYMO NR. I-1428 15, 16, 17 IR 18 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO NR. XVP-809		
	Rengėjas	Svarstyta	Siūloma
Pateikimo Seimui terminas 2026-01-08	Vidaus reikalų ministerija	Pasirenkama ☒ TAP ☐ LRV pasitarimas ☐ LRV posėdis ☐ Nesvarstyta 2026-01-27	Pasirenkama ☐ Svarstyti TAP ☐ Svarstyti LRV pasitarime ☒ LRV posėdyje ☐ Gražinti tobulinti

SPRENDŽIAMA PROBLEMA

Lietuvos Respublikos Seimo nariai Birutė Vėsaitė, Orinta Leiputė, Robertas Kaunas pateikė Lietuvos Respublikos Viešųjų įstaigų įstatymo Nr. I-1428 15, 16, 17 ir 18 straipsnių pakeitimo įstatymo projektą Nr. XVP-809 (toliau – Įstatymo projektas), kuriuo siūlo:

- nustatyti ribojimus, kad tas pats asmuo vienu metu gali būti ne daugiau kaip dviejų viešųjų įstaigų valdybų nariu ir užtikrinti, kad su dalininkais ar savininkais susiję asmenys negalėtų sudaryti valdybos daugumos. Dabartinis teisinis reguliavimas nenumato aiškių ribojimų dėl vieno asmens dalyvavimo kelių viešųjų įstaigų valdybose, leidžia, kad valdybose dominuotų su dalininku ar savininku susiję nariai.
- uždrausti valstybės ir savivaldybių viešųjų įstaigų valdybos nepriklausomais nariais skirti valstybės politikus, politinio (asmeninio) pasitikėjimo valstybės tarnautojus ir asmenis, susijusius verslo ryšiais su įstaiga ar jos dalininkais, siekiant valdybų depolitizavimo. Šiuo metu įstatymų nustatyta tvarka išrinktiems ar paskirtiems valstybės politikams ir politinio (asmeninio) pasitikėjimo valstybės tarnautojams ribojimai tapti valdybos nariu nenustatyti;
- aiškiau reglamentuoti nepriklausomų valdybos narių atrankos tvarką ir kriterijus, nustatant, kad kandidatų paieška ir vertinimas turi būti atliekami per nepriklausomas atrankų agentūras, pasitelkiamas Viešųjų pirkimų įstatymo nustatyta tvarka; užtikrinti atrankos komisijų skaidrumą ir nepriklausomumą – įtraukiant visuomenės atstovus stebėtojus, viešinant komisijų posėdžių darbotvarkes ir sprendimus bei įpareigojant kandidatus supažindinti su jų vertinimo rezultatais. Keičiamo įstatymo 17 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad valdybos narių atranka vykdoma Vyriausybės nustatyta tvarka (Vyriausybės 2024 m. birželio 26 d. nutarimu Nr. 537yra patvirtintas Viešosios įstaigos valdybos narių atrankos vykdymo tvarkos aprašas (toliau – Aprašas).
- nustatyti aiškius valstybės ir savivaldybių viešųjų įstaigų valdybos narių atšaukimo pagrindus (pareigų nevykdymas, nepriklausomumo pažeidimai, teistumas, interesų konfliktai, politinių ar verslo ryšių įtaka ir kt.) ir įtvirtinti pareigą motyvuoti bei viešai skelbti sprendimus dėl valdybos sudarymo, atrankos ir atšaukimo, kai tai neprieštarauja teisės aktams dėl informacijos riboto naudojimo. Šiuo metu Įstatyme neregamentuota kokiais atvejais atšaukiama visa valdyba, o pavieniai valdybos nariai gali būti atšaukiami tik tais atvejais kai neatitinka pareigoms taikomų reikalavimų.

PROBLEMOS SPRENDIMO PRIEMONĖS

Nutarimo projektu siūloma iš esmės pritarti Įstatymo projektui ir pasiūlyti Lietuvos Respublikos Seimui Įstatymo projektą tikslinti pagal teikiamas pastabas ir pasiūlymus:

- pasiūlyti nuostatą, kad valdybos narys negali būti iš viso daugiau kaip dviejų kolegialių priežiūros ir valdymo organų, sudarytų viešosiose įstaigose, kurių savininkė ar dalininkė yra valstybė ar savivaldybė, valstybės ar savivaldybės valdomose įmonėse nariu, taikant išimtį nepriklausomiems valdybos nariams tais atvejais, kai dėl viešosios įstaigos veiklos pobūdžio nepriklausomiems valdybos nariams yra būtinos specifinės kompetencijos ir dėl to Vyriausybės nustatyta tvarka nepavyksta atrinkti tinkamų kandidatų į nepriklausomus valdybos narius;

- **pasiūlyti nuostatą, kad nepriklausomi nariai turi sudaryti ne mažiau kaip 1/2 viešosios įstaigos įstatuose nurodyto valdybos narių skaičiaus.** Pasiūlymas sietinas siekiant spręsti 2025 m. birželio 24 d. Antikorupcinio vertinimo išvadoje Nr. 4-01- 3552 „Dėl kolegialių priežiūros ar valdymo organų narių atrankas reglamentuojančių teisės aktų“ (toliau – Išvadoje) identifikuotas problemas, susijusias su nepakankamu valdybų nepriklausomumu;
- **atsisakyti nuostatų, reglamentuojančių bendruosius reikalavimus kandidatams į valdybos narius ir valdybos nariams** kaip perteklinių ir prieštaraujančių kitoms keičiamo įstatymo nuostatomis;
- **papildyti įstatymą nuostata, kad nurodytų bendrųjų reikalavimų ir visuotinio dalininkų susirinkimo nustatytų specialiųjų reikalavimų kandidatams visuma turi užtikrinti tarpusavyje suderintą valdybos narių kompetencijų pasiskirstymą finansų ir rizikų valdymo, strateginio planavimo, veiklos rezultatų vertinimo ir (ar) kitose su viešosios įstaigos veiklos tikslais ir funkcijomis susijusiose srityse,** siekiant, kad atskirų valdybos narių kompetencijos derėtų tarpusavyje ir papildytų, o ne dubliuotų viena kitą;
- **pasiūlyti, kad ne tik nepriklausomi, bet visi valdybos nariai ir kandidatai į valdybos narius negali būti valstybės politikų arba politinio (asmeninio) pasitikėjimo valstybės tarnautoju, kai viešosios įstaigos steigėjos, savininkės ar dalininkės yra valstybė ir (ar) savivaldybė.** Nuostata siūloma siekiant valdybų depolitizavimo.
- siekiant valdybų veiklų skaidrumo ir profesionalumo **siūloma papildyti nustatyti papildomus reikalavimus kandidatams į valdybų narius** (nebūti pareigas einančiu karjeros valstybės tarnautoju, kuriam pavestos su valstybės politikos formavimu ministru pavestoje valdymo srityje, kurioje veikia viešoji įstaiga, susijusios funkcijos; per pastaruosius 5 metus nebūti atšauktam iš juridinio asmens, kurio dalyvė yra valstybė ar savivaldybė, kolegialaus valdymo ar priežiūros organo dėl netinkamo pareigų atlikimo; neturėtų būti atimta ar apribota teisė eiti atitinkamas pareigas, į kurias pretenduojama; negali būti juridinių asmenų, kurių atžvilgiu viešoji įstaiga įgyvendina jai suteiktus viešojo administravimo įgaliojimus, ar tokius juridinius asmenis vienijančių asociacijų vadovas, darbuotojas ar kolegialių organų narys arba pastaruosius vienus metus tokias pareigas ėjęs asmuo).
- **atsisakyti siūlomų nuostatų dėl nepriklausomo nario pareigas atranką inicijuojančio subjekto** kaip perteklinio, Apraše detalčiai reglamentuota tvarka ir veiksmai, atliekami vykdant kandidatų į kolegialaus viešosios įstaigos valdymo organo – valdybos – narius atranką. Siekdama spręsti Išvadoje identifikuotas su nepriklausomų valdymo narių atrankos proceso objektyvumo ir nešališkumo trūkumu susijusias problemas Vyriausybė priims Aprašo pakeitimą.
- **patikslinti ir papildyti visos valdybos ar pavienių jos narių atšaukimo pagrindus** (dėl valdybos nario neatitikties jam keliamiems Įstatymo nustatytiems bendriesiems ir visuotinio dalininkų susirinkimo nustatytiems specialiesiems reikalavimams; dėl be svarbios pateisinamos priežasties praleidžiamų daugiau kaip pusės valdybos posėdžių per metus; dėl konfidencialios informacijos saugojimo pažeidimo; dėl valdybos reglamente nustatytos valdybos darbo organizavimo tvarkos nesilaikymo; kai savo veiksmais ar neveikimu valdybos narys daro esminę žalą viešajai įstaigai arba sukelia realią tokios žalos grėsmę).
- **siūlytina nustatyti vėlesnę šio įstatymo įsigaliojimo datą ir nustatyti, kad iki šio įstatymo įsigaliojimo Vyriausybė priima šio įstatymo įgyvendinamuosius teisės aktus. Taip pat papildyti pereinamosiomis nuostatomis,** kaip turi būti prisitaikyta prie pasikeitusio viešųjų įstaigų valdybų teisinio reglamentavimo (iki įsigaliojant šiam įstatymui: sudarytoms valdyboms netaikomas šame įstatyme nustatytas naujas reikalavimas dėl nepriklausomų valdybos narių skaičiaus; paskirti valdybos nariai toliau eina pareigas iki valdybos kadencijos pabaigos, išskyrus atvejus, kai visuotinis dalininkų susirinkimas nusprendžia atšaukti valdybos narį iš pareigų ar visą valdybą *in corpore*; pradėtos valdybos narių atrankos procedūros baigiamos vykdyti vadovaujantis galiojusiomis teisinio reglamentavimo nuostatomis).

TEISĖS AKTO PROJEKTO DERINIMAS

Nutarimo projektas buvo svarstytas 2026-01-27 Tarpinstituciniame pasitarime.

Nutarimo projektas patikslintas pagal Tarpinstitucinio pasitarimo metu pateiktą Teisingumo ministerijos pastabą, Vyriausybės kanceliarijos Teisės grupės 2026 m. sausio 16 d. išvadoje Nr. NV-123 pateiktas pastabas ir su Teisės grupe bei Lietuvos Respublikos ekonomikos ir inovacijų ministerija suderintas darbo tvarka. Vyriausybės kanceliarijos Teisės grupė pastabų neturi.

TEISINIS VERTINIMAS – TEISĖS GRUPĖS PASTABOS	☐ Esminės ☐ Vertinamojo / tikslinamojo pobūdžio ☐ Redakcinio pobūdžio ir (ar) teisės technikos ☒ Pastabų nėra
PAŽYMĄ PARENGĖ	Vilija Vervečkienė
	Viešojo valdymo grupė, patarėja